

TOGEM-DER ÖZEL EĞİTİM ANAOKULU

Engelli Bireylerin Hakları

Tarihçe

1992 yılında Birleşmiş Milletler aldığı bir kararla, 3 Aralık gününü “Uluslararası Engelliler Günü” olarak ilan etti. Bu kararın ardından BM İnsan Hakları Komisyonu 5 Mart 1993 tarihli ve 1993/29 sayılı bildirisi ile üye ülkelerce 3 Aralık gününün “Engellilerin topluma kazandırılması ve insan haklarının tam ve eşit ölçüde sağlanması” amacıyla tanınmasını istedi. Ve o günden beri, 3 Aralık “Engelliler Günü” olarak bilinmektedir

5378 SAYILI KANUN

- 1991 yılından beri sürdürülegelen kapsamlı ve bütünlüklü Engelliler Yasası Mücadelesi, nihayet 1 Temmuz 2005 tarihinde sonuçlanmış; TBMM tarafından oy birliği ile kabul edilen Engelliler Yasası, Cumhurbaşkanının onayından geçtikten sonra 7 Temmuz 2005 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

5378 SAYILI KANUN

- Bu Kanunun amacı; engellilerin temel hak ve özgürlüklerden faydalanmasını teşvik ve temin ederek ve doğuştan sahip oldukları onura saygıyı güçlendirerek toplumsal hayata diğer bireylerle eşit koşullarda tam ve etkin katılımlarının sağlanması ve engelliliği önleyici tedbirlerin alınması için gerekli düzenlemelerin yapılmasını sağlamaktır.

Destek ve bakım

- Engellilerin öncelikle buldukları ortamda bağımsız yaşayabilmeleri için durumlarına uygun olarak gerekli psikososyal destek ve bakım hizmetleri sunulur. Destek ve bakım hizmetlerinin sunumunda kişinin biyolojik, fiziksel, psikolojik, sosyal, kültürel ve manevi ihtiyaçları ailesi de gözetilerek dikkate alınır.
- Destek ve bakım hizmetlerinin standardizasyonu, geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için gerekli olan çalışmalar Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığınca yürütülür

Erişilebilirlik

- Yapılı çevrede engellilerin erişebilirliğinin sağlanması için planlama, tasarımı, inşaat, imalat, ruhsatlandırma ve denetleme süreçlerinde erişilebilirlik standartlarına uygunluk sağlanır.
- Özel ve kamu toplu taşıma sistemleri ile sürücü koltuğu hariç dokuz veya daha fazla koltuğu bulunan özel ve kamu toplu taşıma araçlarının engellilerin erişebilirliğine uygun olması zorunludur.
- Bilgilendirme hizmetleri ile bilgi ve iletişim teknolojisinin engelliler için erişilebilir olması sağlanır.

Habilitasyon ve rehabilitasyon

- Toplumsal hayata katılım ve eşitlik temelinde engellilere habilitasyon ve rehabilitasyon hizmetleri verilir. Habilitasyon ve rehabilitasyon kararının alınması, planlanması, yürütülmesi ve sonlandırılması dâhil her aşamasında engelli ve ailesinin aktif ve etkin katılımı sağlanır.
- Habilitasyon ve rehabilitasyon hizmetlerinin mümkün olan en erken evrede başlaması ve engellinin yerleşim yerine en yakın yerde verilmesi esastır.
- Habilitasyon ve rehabilitasyon hizmetlerinde ihtiyaç duyulan personelin yetiştirilmesine yönelik eğitim programları geliştirilir.
- Habilitasyon ve rehabilitasyonda kullanılan yardımcı araç gereçlere, destek teknolojilerine ve bunlara ilişkin bilgiye erişebilirliğin sağlanması için gerekli tedbirler alınır

Erken tanı ve koruyucu hizmetler

- Yeni doğan, erken çocukluk ve çocukluğun her dönemi fiziksel, işitsel, duyuşal, sosyal, ruhsal ve zihinsel gelişimlerinin izlenmesi, genetik geçişli ve engelliliğe neden olabilecek hastalıkların erken teşhis edilmesinin sağlanması, engelliliğin önlenmesi, var olan engelliliğin şiddetinin olabilecek en düşük seviyeye çekilmesi ve ilerlemesinin durdurulmasına ilişkin çalışmalar Sağlık Bakanlığınca planlanır ve yürütülür.

Mesleki habilitasyon ve rehabilitasyon

- Engellilerin meslek seçebilmesi ve bu alanda eğitim alabilmesi için gerekli tedbirler alınır.
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca yapılan iş ve meslek analizleri doğrultusunda engelliler için Millî Eğitim Bakanlığı ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca mesleki habilitasyon, rehabilitasyon ve eğitim programları geliştirilir.
- Engellilerin mesleki habilitasyon ve rehabilitasyon hizmetleri, kamu kurum ve kuruluşları ile belediyeler ve diğer gerçek veya tüzel kişiler tarafından da gerçekleştirilebilir.
- Bu maddeye ilişkin usul ve esaslar, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca müştereken çıkarılan yönetmelikle belirlenir.

Eğitim ve ğretim

- Hiçbir gerekçeye engellilerin eğitim alması engellenemez. Engelliler, zel durumları ve farklılıkları dikkate alınarak, yaşadıkları çevrede bütünleştirilmiş ortamlarda, eşitlik temelinde, hayat boyu eğitim imkânından ayrımcılık yapılmaksızın yararlandırılır.
- Genel eğitim sistemi içinde engellilerin her seviyede eğitim almasını sağlayacak bütünleştirici planlamalara yer verilir.
- Örgün eğitim programlarına farklı nedenlerle geç başlamış engellilerin bu eğitime dâhil edilmesi için gerekli tedbirler alınır.

Eğitim ve ğretim

- Üniversite öğrencilerinden engelli olanların öğrenime etkin katılımlarını sağlamak amacıyla Yükseköğretim Kurulu koordinasyonunda, yükseköğretim kurumları bünyesinde, engellilere uygun araç-gereç ve ders materyallerinin, uygun eğitim, araştırma ve barınma ortamlarının temini ile eğitim süreçlerinde yaşadıkları sorunların zm gibi konularda çalışma yapmak üzere Engelliler Danışma ve Koordinasyon Merkezleri kurulur.
- İşitme engellilerin eğitim ve iletişimlerinin sağlanması amacıyla Türk işaret dili sistemi oluşturulur. Bu sistemin oluşturulmasına, geliştirilmesine ve uygulanmasına yönelik çalışmaların esas ve usulleri Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının koordinatörlüğünde, Millî Eğitim Bakanlığı ve Türk Dil Kurumu Başkanlığınca müştereken çıkarılan yönetmelikle belirlenir.

Eğitsel değerlendirme

- Bireylerin eğitsel değerlendirme, tanılama ve yönlendirilmesi ile ilgili iş ve işlemler rehberlik ve araştırma merkezi bünyesinde oluşturulan zel Eğitim Değerlendirme Kurulu tarafından yapılır. Bu sürecin her aşamasında aile bilgilendirilerek görüşü alınır ve sürece katılımı sağlanır. Eğitsel değerlendirme ve tanılama sonucunda özel eğitime ihtiyaacı olduğu belirlenen bireyler için zel Eğitim Değerlendirme Kurulunca rapor hazırlanır ve eğitim planı geliştirilir. Bu planlama her yıl revize edilir.
- Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu, zel eğitime ihtiyaacı olan bireyleri ilgi, istek, gelişim özellikleri, akademik disiplin alanlarındaki yeterlilikleri ile eğitim ihtiyaçları doğrultusunda örgün ve yaygın eğitim kurumlarına yönlendirir.

ÖZEL EĞİTİM HAKKI: Alınan raporla özel eğitim alması gerektiği belirtilen engelli çocuk için (engel oranı en az %20 olmalı) Rehberlik Araştırma Merkezlerinin değerlendirmesi sonucu Özel Eğitim imkanlarından yararlanır.

ÜCRETSİZ ULAŞIM(ÖZEL EĞİTİM İÇİN): Özel eğitime devamlılığın sağlanması ve zorluk yaşanmaması için kurumlar engelli çocuklara ücretsiz taşıma olanağı sağlamak zorundadırlar.

ENGELLİ HAKLARI

ÖSYM, engelli öğrencilere 25 puana kadar avantaj ve ek kontenjanlarda öncelik sağlamaktadır.

ÜNİVERSİTEDE ENGELLİ ÖĞRENCİLER

- Üniversitede okuyan engelli öğrenciler ilk yıllarında Kredi ve Yurtlar Kurumuna başvurmalıdır.
- Engelli öğrencilere üniversite girişlerinde ek puan verilir.
- Bazı üniversitelerde engelli öğrencilere indirim uygulanmaktadır.
- Açık Öğretim Fakültesinde ise hiç bir ücret ödenmemektedir.
- Açık Öğretim Fakültesini mezun olmaları gereken sürede bitiremeyenler öğrenci harcında engel oranlarında indirim yapılarak ödeme yapılmaktadır.
- Üstün yetenekli öğrencilerin YÖK tarafından değerlendirilmesi sonucu uygun görülmesi halinde YGS ye girmeden Güzel Sanatlar Bölümlerine kayıt olabilmeleri hakkı getirilmiştir

ENGELLİ HAKLARI

Engelli üniversite öğrencisi ilk yılında valilikteki Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'na başvurması durumunda, **Başbakanlık Bursu**'ndan yararlandırılır.

ENGELLİ HAKLARI

Kredi ve Yurtlar Kurumu öğrenci yurtlarından özürli öğrencilerin öncelikle yararlanabilmesini sağlar.

ENGELLİ HAKLARI

Kredi ve Yurtlar Kurumu tarafından verilen harç ve öğrenim kredisi geri ödemesinde %40 ve üzerinde özürlü öğrencilere

%50 indirim
yapılmaktadır.

EKPSS 'YE GİRME HAKKI

%40 ve üzeri tüm engellilerin
sınava girme hakkı vardır.

ENGELLİ SPORCULAR

Engellilerin profesyonel olarak spor yapmaları için Devlet Bakanlığına bağlı Engelliler Spor Federasyonu vardır. Ulusal ve uluslar arası yarışmalarda madalya alan engelli

bireylere YGS olmadan Yüksek Öğrenime yerleşme hakkı verilmiştir.

İŞİTME ENGELLİLER

İşitme engelli öğrenciler meslek liselerine sınavsız yerleşebilmektedirler .Ayrıca işitme engellilere okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretimde gündüzlü ve yatılı eğitim hizmeti verilmektedir.

ENGELLİ HAKLARI

Halk Eğitim Merkezleri'nde engeli
%40 ve üzeri olan engellilerden
ücret alınmaz.

MESLEK EDİNDİRME

- Halk eğitim merkezleri, Türkiye İş Kurumu, KOSGEB gibi kamu kurumlarında engellilere özel meslek edindirme kursları açılmakta, bu kursları bitiren engellilere iş yerleştirmelerde öncelik tanınmaktadır.

İstihdam

- Engellilerin iş gücü piyasası ve çalışma ortamında sürdürülebilir istihdamı için kendi işini kurmaya rehberlik ve mesleki danışmanlık hizmetlerinin geliştirilmesi de dâhil olmak üzere gerekli tedbirler alınır.
- İşe başvuru, alım, önerilen çalışma süreleri ve şartları ile istihdamın sürekliliği, kariyer gelişimi, sağlıklı ve güvenli çalışma koşulları dâhil olmak üzere istihdama ilişkin hiçbir hususta engelliliğe dayalı ayrımcı uygulamalarda bulunulamaz.
- Çalışan engellilerin aleyhinde sonuç doğuracak şekilde, engelinden dolayı diğer kişilerden farklı muamelede bulunulamaz.
- Çalışan veya iş başvurusunda bulunan engellilerin karşılaşılabileceği engel ve güçlükleri ortadan kaldırmaya yönelik istihdam süreçlerindeki önlemlerin alınması ve engellilerin çalıştığı iş yerlerinde makul düzenlemelerin, bu konuda görev, yetki ve sorumluluğu bulunan kurum ve kuruluşlar ile işverenler tarafından yapılması zorunludur

4857 Sayılı İş Kanunu

- Madde 30: İşverenler, elli veya daha fazla işçi çalıştırdıkları özel sektör işyerlerinde yüzde üç engelli, kamu işyerlerinde ise yüzde dört engelli ve yüzde iki eski hükümlü işçiyi veya 21/6/1927 tarihli ve 1111 sayılı Askerlik Kanunu veya 16/6/1927 tarihli ve 1076 sayılı Yedek Subaylar ve Yedek Askeri Memurlar Kanunu kapsamına giren ve askerlik hizmetini yaparken 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 21 inci maddesinde sayılan terör olaylarının sebep ve tesiri sonucu malul sayılmayacak şekilde yaralananları meslek, beden ve ruhi durumlarına uygun işlerde çalıştırmakla yükümlüdürler. Aynı il sınırları içinde birden fazla işyeri bulunan işverenin bu kapsamda çalıştırmakla yükümlü olduğu işçi sayısı, toplam işçi sayısına göre hesaplanır.

ENGELLİ HAKLARI

Kamu sektörü ve özel sektör iş taleplerine yönlendirmek İş-Kur'un görevidir .

ENGELLİ HAKLARI

- 50 kişi çalıştırılan iş yerinde en az 1 engelli çalıştırmak **zorunludur**.
- 100 kişi ve üzerinde ise bu oran en az %3 engelli işçi çalıştırmak **zorunludur**.
- Bu personelin sigorta priminin tamamı, %3'lük yasal kotasının üzerinde engelli personel çalıştıran özel şirketlerin fazladan çalıştırdıkları engelli personele ait sigorta primlerinin de tamamı İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanmaktadır.
- İş vermeyene **para cezası** uygulaması yapılmaktadır.

ÇALIŞAN ENGELLİLER

Engellilerin çalıştığı kamu kurum ve kuruluşu özelleştirme kapsamındaysa, kapatma ve tasfiye halleri dışında engelli vatandaşlarımız işten çıkartılamaz . Kapatma veya tasfiye halinde işine son verilen engelli vatandaşlar ildeki Türkiye İş Kurumuna başvurmalıdır. Bu durumda iş kaybı tazminatı, kurumun diğer çalışanlara tanıdığı hakların iki katı oranında ödenmektedir. Engelliler engelliliklerini artırıcı işlerde çalıştırılmazlar. İşveren iş yerinde engelli çalışanın engeline uygun önlemler almak zorundadır.

ERKEN EMEKLİLİK

%40 ve üzeri çalışan engellilere (kamu personeli ve özel sektörde çalışanlar) erken emeklilik hakkı verilmiştir.

657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu

- Madde 53 – (Değişik: 13/2/2011 - 6111/99 md.) Kurum ve kuruluşlar bu Kanuna göre çalıştırdıkları personele ait kadrolarda % 3 oranında engelli çalıştırmak zorundadır. % 3'ün hesaplanmasında ilgili kurum veya kuruluşun (yurtdışı teşkilat hariç) toplam dolu kadro sayısı dikkate alınır.
- Engelliler için sınavlar, ilk defa Devlet memuru olarak atanacaklar için açılan sınavlardan ayrı zamanlı olarak, engelli kontenjanı açığı bulunduğu sürece engel grupları ve eğitim durumları itibarıyla sınav sorusu hazırlanmak ve ulaşılabilirliklerini sağlamak suretiyle merkezi olarak yapılır veya yaptırılır.
- Madde 72: İlgili mevzuatı uyarınca verilecek rapora göre kendisi, eşi veya birinci derece kan hısımlığı bulunan bakmakla yükümlü olduğu aile fertleri engelli olan memurların engellilik durumundan kaynaklanan yer değiştirme taleplerinin karşılanması için düzenlemeler yapılır.

ENGELLİ MEMURUN NÖBET DURUMU

Engelli memura kendi isteği dışında gece nöbet ve fazla mesai hizmeti yaptırılmaz.

1319 Sayılı Emlak Vergisi Kanunu

- Cumhurbaşkanı, kendisine bakmakla mükellef kimsesi olup onsekiz yaşını doldurmamış olanlar hariç olmak üzere hiçbir geliri olmadığını belgeleyenlerin, gelirleri münhasıran kanunla kurulan sosyal güvenlik kurumlarından aldıkları aylıktan ibaret bulunanların, gazilerin, **engellilerin**, şehitlerin dul ve yetimlerinin Türkiye sınırları içinde brüt 200 m²'yi geçmeyen tek meskeni olması (intifa hakkına sahip olunması hali dahil) halinde, bu meskenlerine ait vergi oranlarını sıfıra kadar indirmeye yetkilidir.

2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu

- Gözleri görmeyen ve yönetmelikte gösterilen özel işaret ve benzerlerini taşıyan kişilerin, taşıt yolu üzerinde bulunmaları halinde, bütün sürücülerin yavaşlamaları ve gerekiyorsa durmaları ve yardımcı olmaları zorunludur

3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu

- Engellilerin eğitimleri, meslekleri, günlük yaşamları için özel olarak üretilmiş her türlü araç-gereç ve özel bilgisayar programlarının teslimi KDV'den müstesnadır.
- Böylece engellilerin eğitimlerinde, mesleklerinde ve günlük yaşamlarında kullandıkları ve kendileri için özel olarak üretilmiş olan kabartma ve sesli kitap, beyaz baston, saat, tekerlekli sandalye, koltuk değneği, ortez ve protez, işitme cihazı gibi araç gereçler engelli açısından bir miktar da ucuzlatılmış olmaktadır.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu

- Büyükşehir belediyelerinde engellilerle ilgili bilgilendirme, bilinçlendirme, yönlendirme, danışmanlık, sosyal ve mesleki rehabilitasyon hizmetleri vermek üzere engelli hizmet birimleri oluşturulur.
- Bu birimler, faaliyetlerini engellilere hizmet amacıyla kurulmuş vakıf, dernek ve bunların üst kuruluşlarıyla işbirliği h linde sürdürürler.
- Engelli hizmet birimlerinin kuruluş, görev, yetki, sorumluluk ve işleyişine ilişkin us l ve esaslar  z rl ler İdaresi Başkanlığının görüşü alınarak  evre ve Őehircilik Bakanlığınca hazırlanacak yönetmelikle belirlenir.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu

- Dil, ırk, milliyet, renk, cinsiyet, **engellilik**, siyasi düşünce, felsefi inanç, din veya mezhep farklılığından kaynaklanan nefret nedeniyle;
 - a) Bir kişiye kamuya arz edilmiş olan bir taşınır veya taşınmaz malın satılmasını, devrini veya kiraya verilmesini,
 - b) Bir kişinin kamuya arz edilmiş belli bir hizmetten yararlanmasını,
 - c) Bir kişinin işe alınmasını,
 - d) Bir kişinin olağan bir ekonomik etkinlikte bulunmasını, engelleyen kimse, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

ŞEHİR İÇİ ULAŞIM

Belediye otobüslerinden %40 ve üzeri engel oranına sahip olanlar ücretsiz, ''ağır engelli'' ibareli raporu olanlara kendisi ile birlikte olan bir refakatçi de ücretsiz yararlanır.

TCDD İNDİRİM

% 40 ve üzeri engellinin kendisi, %50 ve üzeri engelli olup, "Ağır Engelli Raporu" bulunanların kendisi ve beraberindeki bir refakatçisi Şehir içi ve Şehir dıŐı seyahatlerinde ücretsiz faydalanabilmektedirler.

THY İNDİRİMİ

% 40 ve üzeri oranda engelli olan bireyler promosyon biletler hariç tüm iç hat biletlerde % 20 indirim ve tüm dış hat biletlerde % 25 indirim hakkına sahiptirler.

DEVLET TİYATROLARINDA İNDİRİM

Devlet tiyatrolarında ücretsiz izleme hakkı vardır. Engelli Tiyatroları Kültür Bakanlığı'ndan maddi destek almaktadır. Bazı özel tiyatrolarda ve sinemalarda indirim mevcuttur.

MÜZE VE ÖREN YERLERİNDE İNDİRİM

%40 ve üzeri engellilere giriş ücretsizdir. Özel işletilen müze ve tarihi yerlerde indirim hakkını vermeyebilirler.

SU İNDİRİMİ

Her belediye bu indirimu uygulamak zorundadır. Ankara'da 18 yaşını dolduranlar için indirim oranı %50'dir.

-
- DİGİTÜRK İNDİRİMİ:%40 ve üzeri engellilere % 50 indirimlidir.
 - TTNET: Fiber İnternet dahil yaş sınırı olmaksızın %25 indirimli.
 - UYDUNET ve TURKCELL SÜPERONLINE: Bu hizmetlerde de indirim mevcuttur.

MUAYENEDE ÖNCELİK

Tüm hastanelerde muayene sırasında öncelik hakkı vardır.

CEP TELEFONU HİZMETLERİNDE İNDİRİM

Turkcell ve Vodafon da engellilere özel tarifeler mevcuttur.

ENGELLİ PARK YERLERİ

Engelli araç park kartı ile engelli araç park yerlerine araç park edebilirsiniz. Ayrıca otobanlarda 15 dakikaya kadar aracınızı yol kenarına çekebilirsiniz.

ÖTV indirimli aracınız için evinizin önüne PARK YERİ yaptırabilirsiniz. Bunun için belediyeye müracaat etmelisiniz.

OTURULAN KONUTTA DÜZENLEME YAPILMASI

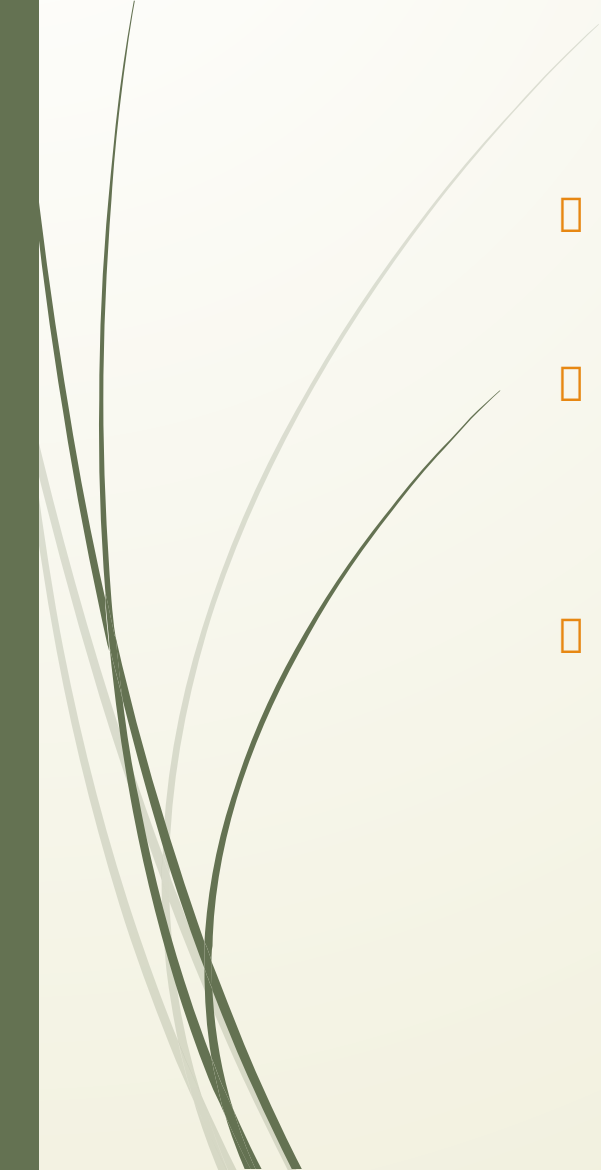

Oturulan konutta engellilere uygun düzenlemeler yaptırılabilir.

Kat mülkiyeti yasasına tabi olan apartman, site vb. konutlarda yaşayan kişiler getirilen yasal düzenleme ile engeline uygun düzenleme yaptırma olanağına sahip olmuşlardır.

GELİR VERGİSİ İNDİRİMİ

- : %40 ve üzeri tüm engelli çalışan ve engelli çocuğu olan çalışanlar gelir vergisi indiriminden yararlanır. Serbest çalışanlar da bu hakkı kullanır.

-
-
- ONSEKİZ YAŞ ÜSTÜ ENGELLİLİK MAAŞI
 - ONSEKİZ YAŞ ALTI ENGELLİ YAKINI MAAŞI
 - ENGELLİ MAAŞLARI VE HACİZ: Engelli bireyin aldığı sosyal yardım kapsamındaki maaşları haczedilemez.

ENGELLİ ÇOCUĞU OLAN ANNNELERE ERKEN EMEKLİLİK HAKKI

"Başka birinin sürekli bakımına muhtaç derecede malul çocuuğu bulunan annelerin " yasanın yürürlüğe girdiği 28 Eylül 2008 'den sonraki kalan sigortalılık srelerinden dörtte bir oranında indirim yapılır. Bu haktan BAĞ-KUR, SSK, Emekli Sandığı, Tarım İşçileri ve İsteğe Bağlı Sigortalı olan anneler yararlanır.

ENGELLİ SEÇMENLER

Seçimlerde oy kullanacak engelliler için gerekli önlemlerin alınması zorunludur. Seçim kurulları oy kullanım alanlarını oy kullanan engelli vatandaşlar için uygun hale getirmek zorundadır.

SAĞLIK RAPOR ALIM ÜCRETİ

- Engelli sağlık rapor alımı Sağlık Bakanlığına bağlı Devlet Hastanelerinde ücretsizdir.

ENGELLİ SORUNLARI DANIŞMA

- Tüm bu haklar konusunda Alo 183 Aile, Kadın, Çocuk, Engelli ve Sosyal Hizmet Danışma Hattı'ndan da yönlendirme alınabilir.

KAYNAKÇA

- ÇEKMEKÖY RAM
- <https://slideplayer.biz.tr/slide/3370494/>
- <https://slideplayer.biz.tr/slide/4872458/>